

Élet vagy halál

Nálunk most a halál újratermelése zajlik, és erről a végzetes lejtőről kellene visszafordulni. Lehet, hogy a rendszerváltás rendszerének radikális korrekciójára vonatkozó elképzeléseim utópisztikusnak tűnnek, de ennél csak az a veszélyesebb illúzió, ha bárki azt gondolja, hogy enélkül is van esélyünk a megmaradásra – mondta a Demokratának Bogár László, akinek karácsony előtt mutatták be új könyvét, amely a Hálózatok világhuralma címet viseli. A közgazdász-politológus szerző, az Antall- és az Orbán-kormány volt államtitkára nem rejtette véka alá, mit gondol a rendszer-változásról, a nyugati globális hatalomról és a magyar jobboldalról.

– Viharfellegek gyűltek a világgazdaság fölé. Az Egyesült Államokban kibontakozó jelzálogpiaci válság hatása a tengerentúli ingatlanpiac összeomlása és az amerikai lakosság fogyasztásának drasztikus visszaesése lehet, ez pedig recesszióba döntheti a szuperhatalom gazdaságát. A válságot az első tőzsdei bedőlések óta a pénzügyi szektor több külföldi és hazai szereplője, elemzők próbálták jelentéktelenné, átmenetinek beállítani. Valóban csak múló rosszulétről van szó?

– Ez a válság sokkal mélyebb, mint amilyennek látszik. A felszínen olyan mesterséges buborékokról van szó, amelyek keletkezése szükségszerűen következik Amerikának a világban betöltött szerepéből. A második világháború óta működő pénz-hatalmi rendszer arra épül, hogy a dollár az első számú kulcsvaluta. Az az ország, amelyik a kulcsvalutát adja, semmi máshoz nem hasonlítható előnyt élvez, a világ lényegében ingyen hitelez neki. Muszáj eladósodnia, hiszen így jut ki a megfelelő dollártömeg a világba, így lehet eszköze a világkereskedelem közvetítésének. 1971 óta, amikor megszűnt a dollár aranyparitása, és mióta az árfolyama szabadon ingadozik, az amerikai fizetőeszköz értéke alig több mint harmincad részére esett vissza az aranyhoz képest. Amerika mint globális hatalom valójában egy permanens hitelválságban tartja a világot, és azzal finanszíroztatja meg globális hatalmát. A mostani válság hátterében az áll, hogy Amerika, mint globális hatalom kény-

telen magas életnévót biztosítani Amerika mint nemzetállam lakosainak.

– A két Amerika nem ugyanaz?

– Nem. Amerika kettős szerkezettel bír: egy nemzetállamszerűen működő és egy globális főhatalomként működő USA-ról beszélhetünk. A globális Amerika az USA nevű nemzetállam területén rendezte be a főhadiszállását. Előbbi a globális céljait finanszíroztatja meg a világgal, ugyanakkor kénytelen az általa üzemeltetett nemzetállamot is konszolidált állapotban, stabilan tartani, különösen ügyelnie kell annak középosztályára. Amerika valóban a világ

leggazdagabb országa, ám az alsó 10-20 százalékot, az underclassst leszámítva, akiknek sorsát láthattuk a Katrina hurrikán tombolása után New Orleans-ben, irreálisan magas életnévót biztosít állampolgárainak. Az amerikai álom fontos eleme a hatalmas, kényelmes, több száz négyzetméteres, úszómedencével és minden pompával felszerelt ingatlan. Ennek a költségeit és a fedezetét úgy lehetett előteremteni, hogy a középosztály nagy része hihetetlen mértékben eladósodott.

– Ezért van az, hogy az amerikai bruttó nemzeti össztermék, a GDP kétharmadát a lakosság fogyasztása teszi ki? Részben ezért erősödtek fel a recessziótól való félelmek, mert az ingatlanpiac szűkülése általában a lakosság költségeit is visszafogja, nem beszélve a bedőlt jelzáloghitelek tízezreiről?

– Ez egy öngerjesztő és nagyon veszélyes, az egész rendszert aláaknázni képes folyamat. Az amerikai globális elit úgy tudja kezben tartani a nemzetállam Amerikát, ha elkápráztatja annak középtársadalmát. Az az igazi támasza és talpköve, hogy van az amerikai birodalom küldetésében vakon bízó százmillió ember, aki szó szerint mindenre képes azért, hogy megvédje ezt a hamis hatalmi illúziót. Az életszínvonala többszöröse annak, mint ami tényleges teljesítménye alapján reális lenne. Ezt a már említett módon tudja biztosítani: gyengíti a dollárt, inflációt gerjeszt és így világméretű szivattyúkon keresztül pumpálja ki a világ többi részéből, így a multinacionális vállalatokon

„A globális befektető azért jön ide, mert profitot kíván termelni, és ez természetes. De azt is természetesnek kellett volna tekinteni, hogy a magyar társadalom is azt szeretné, ha neki is hasznos volna ez az együttműködés.”

keresztül Magyarországról is, a szükséges erőforrásokat. Így aztán a perifériák bennszülötteinek fogyasztása mélyen alatta marad valós teljesítményüknek.

– Meddig hitelez a világ Amerikának?

– Nagy kérdés, hogy meddig áll fenn az a konvenció, amit a többi ország nem feltétlenül önként vállalt, meddig finanszírozzák az amerikai álmot, meddig áll érdekükben megfinanszírozni. Több vészjósló körülmény ismert, így például az ázsiai államok hatalmas dollártartalékai. Kína egymagában több mint ezermilliárd dollár értékű amerikai kötvényt birtokol, nem véletlen, hogy az Economist brit gazdasági lap címlapján az amerikai tőzsdének helyet adó Wall Street utcátábláját átírták Great Wall Streetre, utalva a kínai nagy falra. Rohamos gyorsaságú hatalmi eltolódás tanúi vagyunk, és ha így mennek tovább a folyamatok, akár egy évtizeden belül Kína lehet a világ pénzügyi központja. Ráadásul Amerikának szembe kell néznie a globális kapitalizmus történetének legnagyobb kihívásával is, azzal, hogy visszavonhatatlanul vége felé közeledik a fosszilis energiaforrásokkal való rablógazdálkodás időszaka. A következő évtizedek döntik el, hogy a fosszilis energia-hordozók kimerülése nyomán felerősödő világhatalmi válság miként oldódik meg, egy száz éven keresztül tartó világháborúban, vagy ennél azért kicsit békésebb úton. A világ mai hatalmi konfliktusai főként arról szólnak, hogy ki és hogyan ellenőrzi majd ezt a rendkívüli veszélyekkel járó, hosszú és keserves átmenetet.

– Azok közé tartozik, akik a magyarországi rendszerváltozást a szovjet birodalomtól az Amerika által irányítottba való átmenetnek tartják. Párhuzamba állítható a kettő? Nem ezek az évek hozták el hazánknak a szabadságot, a nyugati típusú demokráciát, a szuverenitást és az esélyt a nemzeti felemelkedésre, a modernizációra?

– 1989–90-ben valóban megszabadultunk egy birodalomtól, de átléptünk egy másik kifosztási rendszerbe, valahogy úgy, ahogy a török kiűzése után a visszahódított területeket a Habsburgok vonták fennhatóságuk alá. Magyarország 500 éve birodalmi függésben él. Amiben jelenleg vagyunk, a nyugati, angolszász globalitás birodalma valójában a szovjetnél is nagyobb mértékben terheli meg értékmezőinket. Az elmúlt húsz esztendőben minimum 15 milliárd dollár volt az az érték, amit évente kiszivattyúztak az országból. Az utóbbi évben 90-ről 92 százalékra nőtt a Magyarországon megtermelt

profiton belül a multik aránya. Ebben a helyzetben mulatságos dolog demokráciáról és szuverenitásról beszélni, mert ezek a fogalmak feltételeznék, hogy az adott ország birtokolja a területén létrejövő javakat, és hogy ellenőrzést gyakorolhasson a létrehozott új értékek felett. A rendszerváltás rendszere azonban éppen ettől az esélytől fosztott meg minket.

– A Hankook koreai gumigyár 15 milliárd forintot és sok más kedvezményt kapott, hogy idejőjön. Az indoklás szerint a vállalat rengeteg munkahelyet teremt, gyorsítja a gazdasági növekedést és az üzleten a magyar kis- és középvállalatok is nyerhetnek mint beszállítók.

– A globális befektető azért jön ide, mert profitot kíván termelni, és ez természetes. De akkor azt is természetesnek kellett volna tekinteni, hogy a lokális közösség, jelen esetben a magyar társadalom is azt szeretné, ha neki is hasznos volna ez az együttműködés. Ez azonban csak úgy lehetséges, ha értékmezőink használatáért legalább akkora használati díjat kérünk, amely fedezi ezen értékmezők bővített újratermelésének költségeit. Vagyis világossá kell tenni, hogy az állam-üzemnek fizetendő adóknak, illetve a család-üzemnek fizetendő bérnek van egy olyan minimuma, ami alá semmiképpen nem mehetünk, mert ellenkező esetben valójában deficitessé válik számkra a globális vállalatok „hazánk területén való ideiglenes állomásozása”. Sajnos pontosan ez következett be, hiszen 1988 és 2008 között a bennszülöttek munkaerejének az ára, vagyis a reálbérek évente átlagosan csak 0,7 százalékkal nőttek, ám a multik profitja 23 százalékkal, vagyis 33-szor olyan gyorsan. Ez azt jelenti, hogy olyan elképesztő erőfölényük van, és ezzel olyan gátlástalanul visszaélnék, hogy mindkét üzem (az államháztartás és a család-üzemek milliói) lepusztul és eladósodik. A népesedési és egészségügyi válság végzetes lejtője főként éppen erre a birodalmi túlszívátásra vezethető vissza.

– A nagy gazdaságkutató cégek elemzéseit olvasva az embernek az az érzése, hogy ma új vallás dívik. Legtöbben a GDP-növekedésben, a Magyarországra érkező külföldi tőkében, az adócsökkentésben, a gazdaság további liberalizálásában, a jóléti kiadások megnyirbálásában keresik a nemzeti mennyországhoz vezető utat. 2 százalékos GDP-növekedés rossz, de a 4 már jó. A 250 forintos euró rossz a magyar gazdaságnak és az exportnak, de a 260 forintos már jó. A munkát terhelő já-

„Igenis megvolna az mekkora konfliktus lommal. Jelenleg ol jük meg, akkor rövi

– A nagy gazdaságkutató cégek elemzéseit olvasva az embernek az az érzése, hogy ma új vallás dívik. Legtöbben a GDP-növekedésben, a Magyarországra érkező külföldi tőkében, az adócsökkentésben, a gazdaság további liberalizálásában, a jóléti kiadások megnyirbálásában keresik a nemzeti mennyországhoz vezető utat. 2 százalékos GDP-növekedés rossz, de a 4 már jó. A 250 forintos euró rossz a magyar gazdaságnak és az exportnak, de a 260 forintos már jó. A munkát terhelő já-

– Nem szabad felülni az optikai csalódásnak. A gazdaság nem önálló jelenség, az mindig az adott társadalom gazdálkodása csupán. A közigazdászok, és itt semmilyen különbség nincs az úgynevezett jobb- és baloldali közigazdászok 90 százaléka között, értelmezési keretéből kiszakítva vizsgálják a gazdaságot, nem beágyazva azt a társadalmi-hatalmi viszonyokba. A gazdaság mint a társadalom gazdálkodása ellenérdekű társadalmi csoportok közötti erőforrás-áramlást jelent, par excellence politikai, mert benne a legsűrűbb hatalmi ellentétek, konfliktusok fogalmazódnak meg. A hatalmi viszonyokból kell tehát megértenünk a gazdaság valóságos működését.

– Ön részese, alakítója volt a hatalomnak, mindkét eddigi jobboldali kormányban szerepet vállalt. 1990 és 94 között a Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Minisztériumának politi-

**Sély, hogy cselekedjünk, mindez attól függ, hogy
kat vállalunk a minket függésben tartó birodal-
an helyzetben vagyunk, hogy ha ezeket nem lép-
időn belül végzetes állapotba kerül az ország.”**

**kai államtitkára volt. Sok minden
azokban az években dőlt el.**

– Sok minden, bár az előzetes, máig fel-
táratlan hatalmi alkuk 1989 előtt már min-
den lényeges dolgot eldöntöttek. 1990 után
a közép-európai államok felzárkóztatását
célzó PHARE-program nemzeti koordiná-
toraként intenzív kapcsolatban álltam a
brüsszeli adminisztrációval. Az ottani eu-
rokrataik közül néhányan elmondták, hogy
idiotizmus, amit művelünk, azt is odaadjuk,
kiszolgáltatjuk, amit nem is kérnek, emi-
nens diákok, túlteljesítők vagyunk. Néhány
felelősen gondolkodó személy elég világosan
jelezte, hogy ebből nagy baj lesz. Amerikai,
japán nagybefektetők informális beszélge-
téseken diszkréten ugyanezt mondták. Fel-
hívták a figyelmet arra is, hogy az admini-
isztráció nagy része a saját zsebére dolgo-
zik. Nem a kormány volt korrump, hanem az
előző rendszerből itt maradt államigazga-
tás, amely rákényszeríthette a kormányra a
szuperliberalizálást és az adminisztráció

helyén tartását. Ebben készséges segítőt-
re talált a liberális „reformközgazdászok” sze-
mélyében, akik fele-fele arányban szállták
meg az úgynevezett jobb- és baloldalt.
Ahogy utólag rekonstruálom, a közhivatal-
noki réteg tudatosan készült a helyzetre,
erre a bizonyos „rendszerváltásra”, amely-
ben gátlástalanul fejthették ki tevékenysé-
güket az új birodalom érdekében. A kolla-
boráns magatartás jutalmát a saját zsebbe
juttatott „globalo-morzsa” és az előmenet-
tel, a majdani brüsszeli álláspályázatok el-
nyerése, egyszóval az anyagira váltható
szimbolikus javak megszerzése jelentette.

**– Új könyve, a Hálózatok világoral-
ma tulajdonképpen a Magyarország
és a globalizáció című, négy éve meg-
jelent munkájának folytatása. Több
nem publikált írását tartalmazza,
köztük az Orbán-kormány zárt ülése-
iről készül feljegyzéseit. Úgy fogal-
maz, hogy a miniszterelnök és né-
hány munkatársa élet-halál harcot**

**vívott a nemzeti szuverenitás marad-
ványainak visszaszerzéséért.**

– 1998-tól a Miniszterelnöki Hivatal poli-
tikai államtitkáraként dolgoztam és vezet-
tem azt a stratégiai elemző központot, ame-
lyet éppen azért hoztunk létre, hogy meg-
próbáljuk az uralkodó hamis beszédmódtól
eltérően értelmezni a globális hatalmi viszo-
nyokat. Orbán Viktor kormányfőként foko-
zatosan ismerte fel azt a függési rendszert,
amelyben Magyarország létezik.

– Valaki erről felvilágosította?

– Voltunk néhányan a környezetében, ezt
megelőzően is. Én például 1985-től, 1986-tól,
egyetemista kora óta ismerem, és azóta volt
vele viszonylag rendszeres kapcsolat. Al-
kalmam nyílt arra, hogy formáljam a fiatal-
ember gondolkodását, igyekeztem meglátá-
saimat a figyelmébe ajánlani. Persze igazán
éles helyzetbe akkor került, amikor minisz-
terelnök lett, ekkor következtek a tapasza-
latok igazán nagy csapásai.

**– Miben nyilvánult meg az életha-
lálharc?**

– Orbán legnagyobb fegyverténye az volt,
és ebben saját kormánya nagy része sem ér-
tett vele egyet, hogy megakadályozta az
egészségügyi biztosítási rendszer privatizá-
cióját, pedig ez szerepelt a Fidesz program-
jában. A kormányváltás után hatalmas nyo-
más volt rajta, de egy év után a kérdést le-
vette a napirendről. Majdnem sikerült fel-
számolnunk a magánnyugdíjak rendszerét,
ami egy globális pilótajáték, hatalmas káro-
kat okozó óriási pénzvívattyú. Őt erről tel-
jes mértékben meggyőztük, és meg is hozta
a szükséges intézkedéseket, de a globális ha-
talmi aktorok és az őket kiszolgáló pénzügyi
apparátus nyomását látva, pénzügyminis-
terei nem vállalták, hogy keresztülvigyék a
miniszterelnöki akaratot. Szintén siker volt
a gázár- és gyógyszerár-szabályozás. Orbán
Viktor megpróbálta komolyan venni azt,
hogy az államnak árszabályozó szerepe van,
és pedig azért, mert egy nemzetállamnak
mindenekfeletti, alapvető kötelessége, hogy
védje és gyarapítsa a nemzettestet, és tegye
ezt akár más szereplők rovására, hiszen ép-
pen ez a dolog lényege. Úgy kell tárgyalni és
olyan kényszerítő erőket kell alkalmazni,
amelyek lehetővé teszik, hogy a magyar tár-
sadalom legkiszolgáltatottabb elemeit leg-
alább megpróbáljuk megvédeni a globális
pénzvívattyútól. Végül meg kell említeni az
egész vállalkozói rendszer átalakítását.
Nagy felháborodást keltett, hogy nem nem-
zetközi versenytárgyalásokon adta oda az
autópálya-építéseket. Mindenütt Európá-
ban, Németországban, Olaszországban,
Franciaországban hazai autópályacégek
nyerik a megbízások 95 százalékát.

– Magyarországon ugyanez volt a helyzet...

– Pontosan. Szintén német, olasz és francia cégek nyerték el a megbízások 95 százalékát. Mindössze ezen kívánt változtatni, sikerrel.

– A gazdasági patriotizmus idehaza egyfajta szitokszóvá vált, a befelé fordulás, a köldöknézés, a múltba révedés szinonimájává, a gazdasági fejlődés legnagyobb gátjává.

– A Széchenyi-terv megpróbált pozitív diszkriminációt alkalmazni a magyar „benszülötteknél”, ez a gazdasági patriotizmus Nyugat-Európában teljesen elfogadott, sőt még a világ egyik legliberálisabb országában, az USA-ban is: az amerikai kormányzat vidáman megakadályozta, hogy kikötőit, olajvállalatait kínai és arab cégek szerezzék meg. Ebből is látszik, hogy a globális elit kizárólag addig tartja érvényesnek ezeket a liberális jelszavakat, amíg azok az ő érdekeit szolgálják máshol, de abban a pillanatban, amint mások érdekeit szolgálná, gátlástalanul háttal fordít ezeknek az elveknek. Persze Orbánt a globális véleményhatalom nacionalistának, populistának és protekcionistaának állítja be, ami a nemzet számára egyébként nagyon jó hír. Ezek a fogalmak azt jelentik, hogy van egy politikai vezető, akinek érték a nemzet, komolyan veszi azt, hogy őt tényleg a nép választotta meg, hogy felelősséggel tartozik neki és megvédi őt a globális birodalmi rendszertől.

– Az ön írásaira jellemző egy sajátos polihisztorság, a biológia, történelem, földrajz, közgazdaságtan, szociológia, politológia eredményeinek felhasználása és egy mindent átfogó világértelmezésre való igény, egy olyan keret, amelyből az egyes konkrét jelenségek kivétel nélkül levezethetők. Erre példa, hogy az őszödi beszéd és a mögötte álló hazugságok mint jelenség egyenesen követhetnek az általános elméletből.

– Bibó István írta, hogy egy ilyen birodalmi függési rendszerben az elit tagjai egyre inkább cinikus, gátlástalan, hamis realisták lesznek. A hazugság strukturálisan kódolva van, mert az elit tagjainak állandóan azt kell hazudniuk saját népüknek, hogy ez a rendszer jó és felemelkedést ígér, pedig a birodalom kifoszt minket. Ilyen hazugság volt például a „legvidámabb barakk” is. A birodalomnak pedig ugyanakkor azt kell hazudniuk, hogy mindig készségesen kifosztják saját népüket, de választások előtt az „osztogatás” érdekében kicsit mindig „visszalopnak” valamennyit a birodalomtól, hogy aztán az így megnyert választás után minden kezdődjön előlről. Paradox módon ez már a

késő Kádár-korszakban is így működött. Ezért van az, hogy bár a rendszerváltozáskor mindenki arra számított, hogy húsz év múlva minden konszolidálódik, és csökkennek a konfliktusok, nemhogy csökkennének, hanem növekednek, és nem konszolidálódik, hanem destabilizálódik a rendszer, sőt az összeomlása ma már befejezett tény.

– Nem úgy tűnik azonban, mintha az ön gondolataival a magyar közgazdász-társadalom, vagy akár a jobboldali politikusok krémje azonosulna...

– A politikai rendszer és persze az intellektuális holdudvar is hamis törésvonalak mentén oszlik jobb- és baloldalra. Az igazi törésvonal ugyanis a két nagy politika-ipari holdingon, a Magyar Szocialista Párt és a Magyar Polgári Szövetség, azaz az MSZP-MPSZ holdingon belül húzódik, és az egész rendszert uraló véleményhatalmak mindent megtesznek annak érdekében, hogy ezt elfedjék. A fő kérdés ugyanis az, hogy ki milyen választ ad a birodalmi függés kérdése: hogy cinikusan vállalja a szélsőséges kollaborációt is, vagy azért legalább a nemzet elemi szintű újratermelésének feltételeit igyekszik kialakítani. Én az utóbbi csoport-hoz tartozom, és pontosan tudom, hogy mindkét politikai oldal legfelső elitjében is jelen vannak mindkét szerveződési mód hívei és ellenfelei. Azt is látom persze, hogy nem túlságosan hálás ma ezt az álláspontot nyíltan vállalni. Orbán Viktor sorsának íve is éppen az ebből eredő megpróbáltatásokról tanúskodik. Érdemes azonban elgondolkozni azon, amit erről Gandhi mond: „Először tudomást sem vesznek rólad, agyonhallgatnak, utána gúny tárgyává tesznek, kinevetnek, ezt követően harcolnak ellened, megbélyegeznek, és végül mégis győzol.” Adja isten, hogy így legyen.

– A Hálózatok világuralma két szinten próbál meg valamiféle kiutat mutatni a globális birodalmi függésből: globális és nemzeti, „lokális” szinten. Az előzőre példa, hogy ön szerint az Európai Unióból egy „New Dealre” lenne szükség, ami hasonlóan Roosevelt programjához a jóléti államot és a szociális piacgazdaságot erősítené, szemben a dereguláció, privatizáció, liberalizáció hármasságára épülő uralkodó neoliborális elvekkel. A helyi cselekvés, az önszabályozó lokális piacok erőfölényt és az azzal való fenyegetést eleve kizáró integrációjára épülő szerves rendszer megteremtéséről azonban ugyanazt gondolja, mint a 12 pontra épülő Nemzet-programjáról: ezek inkább az utópia kategóriájába sorolhatók.

– A XX. században Magyarországon totálisan szétverték szinte minden közösséget. Elemi civil társadalom nincs, és egyhamar nem is lesz. A nemzetállam lehet a védekezés egyetlen eszköze, nincs más a kezünkben. A liberalizáció, dereguláció, privatizáció pedig egy nemzetállam szétverésének legbiztosabb módja. Ezt a nemzetstratégiai vázlatot azért fogalmaztam meg, hogy legalább egyszer lássuk világosan, mik lennének a feltételei a nemzet egészséges, folyamatos újratermelésének. Első a diagnózis, hogy miért sülyed a nemzet. A második, hogy mit kellene tenni: többek között újra kell egyesíteni a nemzetet, mint közösséget, ha a függést nem is tudjuk megszüntetni, legalább helyreállítani szuverenitásunk elengedhetetlen minimumát, megteremteni a népesedési egyensúly feltételeit, nemzeti alapokra helyezni az egészségügyi és nyugdíjrendszert és új alkotmányt létrehozni. Az utolsó részben leírom, hogy mind ebből mi az, ami ma még ugyan nem valószínűsíthető meg, de nem is teljesen megvalósíthatatlan. Néhány mozzanatánál igenis megvolna az esély, hogy cselekedjünk, mindez attól függ, hogy mekkora konfliktusokat vállalunk a minket függésben tartó birodalommal. Jelenleg olyan helyzetben vagyunk, hogy ha ezeket nem lépjük meg, akkor rövid időn belül végzetes állapotba kerül az ország. És ez nem egy sötét jóslat, sajnos ez már kézzelfogható valóság. Hiszen már most 50 százalékkal többen halnak meg minden évben, mint amennyien születnek. Ha ezen a nyomvonalon megy minden tovább, akkor tíz év múlva két és félszer annyian fognak meghalni évente, mint amennyien születnek. Minden évben közel száz ezer fővel fog csökkenni az ország lakossága. Akkor miről szól ez az egész történet? Szinte szabadesésben zuhanunk, ez a nemzet, mintha egyszerűen nem akarna élni, egykedvűen elsülyedni látszik az önpusztítás örvényeiben.

– Jön majd egymillió fiatal, életerős ázsiai, nem?

– A történelem nem ismeri a népesedési vákuum fogalmát, amelyik nép sülyed, annak a helyére benyomulnak onnan, ahol bőségesen buzognak az élet újratermelésének forrásai. Az élet benyomul a halál helyére. Nálunk most a halál újratermelése zajlik, és erről a végzetes lejtőről kellene visszafordulni. Lehet, hogy a rendszerváltás rendszerének radikális korrekciójára vonatkozó elképzeléseim utópisztikusnak tűnnek, de ennél csak az a veszélyesebb illúzió, ha bárki azt gondolja, hogy enélkül is van esélyünk a megmaradásra.

Monostori Tibor